

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Et liv genoplevet i erindringen, Bind I 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Et liv genoplevet i erindringen", i Heiberg, Johanne Luise: *Et liv genoplevet i erindringen*, udg. af Niels Birger Wamberg , Gyldendal, 1973-74., s. 28. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr01-shoot-idm139849789805408/facsimile.pdf> (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Et liv genoplevet i erindringen

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

han fastsatte en tid, på hvilken vi skulle være færdige med at lære rollen og da atter komme til ham, for at han kunne vælge den af os, der udførte den bedst. Dagen kom, og med bankende hjerte indfandt jeg mig hos Lindgreen. Den anden lille pige kom straks efter, og nu begyndte prøven for ham, først af hende og dernæst af mig. Jeg kan endnu se, hvorledes hans ansigtsmuskler vibrerede af rørelse under min fremsigelse af de barnlige replikker. Da jeg var færdig, gik han hen til den anden lille pige, tog hende under hagen og sagde: »Du gjorde det meget godt, men den lille Pätges er mindre, og vi ville gerne have barnet så lille som muligt; en anden gang, når barnet skal være større, kan turen komme til dig.« Jeg blev altså valgt. Denne fornuftige og kærlige fremgangsmåde mod os begge, der forhindrede mig i at blive stolt og hende fra at blive ydmyget, har jeg i senere år beundret og efterlignet, når jeg selv skulle være dommer over de små.

Kort efter blev jeg tilsagt til prøve på stykket på teatret. Jeg skulle nu ned på Det kongelige Teater, hvor jeg ikke var vant til at komme om formiddagen, og imellem de mange fremmede skuespillere, jeg så godt som slet ikke kendte. Usigelig forknytt stillede jeg mig i en krog bagved en kulisse, da jeg pludselig hørte dr. Ryges stentorstemme råbe, så det gøs i mig: »Hvor er barnet?« Jeg krøb da frem og nejede dybt for ham på den for dansebørn ejendommelige måde. Han betragtede mig med sine store øjne: »Er det dig, som skal spille barnet?« Jeg nejede atter dybt. »Kan du ikke tale?« Men om det nu havde gældt mit liv, kunne jeg intet ord få frem. »Hvad er det for en lille unge,« sagde han, henvendende sig til Lindgreen, »hvor hun ser bleg og ynkelig ud.« – »Jeg har prøvet hende i rollen,« svarede den godmodige Lindgreen, »hun gør det meget ordentligt.« Dette satte atter lidt mod i mig. Denne første tiltale af dr. Ryge til mig forknytt barn gjorde, at han formeligt blev min skræk. Han udførte Michel Angelos rolle, så jeg havde mine vigtigste scener med ham, og jeg gøs alt ved tanken om, at jeg skulle komme denne store, strenge mand så nær. Den ualmindelige tavshed, hvormed jeg som barn indesluttede alt hos mig selv, gjorde, at mine taleorganer først sent udviklede sig. Der var derfor ord, især dem, der begyndte med k, som jeg havde stor vanskelighed ved at udtale; k blev til et blødt g. Da jeg derfor i en af mine replikker skulle sige: »Så sætter jeg

mig på dit knæ, og så rider vi til Parma”,* udbrød Ryge, på hvis knæ jeg alt sad: »Hvad fanden, kan du ikke sige knæ? Du siger jo gnæ.« Jeg for sammen ved denne hårde tiltale. Denne mangel hos mig opdagede jeg først i dette øjeblik. »Kan du ikke sige knæ?« råbte han endnu højere med sin stærke røst. Tårerne, som ved den mindste hårde berøring af andre altid var det eneste svar, jeg kunne give, strømmede nu ned ad mine kinder, og at få mig til at tale mere den dag var en umulighed. »Du forknytter hende,« sagde Lindgreen, »hun kommer nok efter at sige det rigtigt.« Ryge klappede mig nu på kinden, dog så hårdt, at også dette sårede mig. »Ja ja,« vedblev han, »men på næste prøve må du min sjæl sige knæ og ikke gnæ.« Da jeg kom hjem, fortalte jeg intet af alt dette, og ingen anede, hvad der lå tungt på mit unge hjerte. Hele dagen søgte jeg ensomhed for at udtale det ulykkelige ord højt for mig selv og var fortvivelsen nær; thi så tit jeg repeterede ordet, blev det til gnæ og ikke knæ. Næste dag havde jeg et ærinde for min moder ud i Nyboder. På vejen dertil gentog jeg ideligt det usalige ord og faldt på først at udtale k’et og efterhånden føje de andre bogstaver til, og dermed vedblev jeg så længe, indtil jeg til min uendelige fryd hørte, at det klang nogenlunde rigtigt. Ved den næste prøve på »Correggio«, da jeg atter sad på knæ, og stedet kom, gøs det i mig, blodet for mig op til hovedet, og med fortvivelsens anstrengelse udtalte jeg „knæ“ højt og tydeligt, men brast i samme øjeblik i den heftigste gråd. Ryge sagde halvt smilende, halvt rørt: »Se så, nu gik det jo,« og efter at jeg havde tørret mine øjne, fortsatte vi nu scenen. Det udsigelige, der kan ligge i et barns stemme og blik, i forening med forfatterens smukke replikker, må vel have været grunden til, at jeg hos ham som hos Lindgreen så, at hans læber vibrerede, og at tårerne stod i hans store, gennemborende øjne. Nielsen spillede *CORREGGIO*. Da han ved stykkets første forestilling efter en af scenerne bærer barnet ud på sine arme, kyssede han mig, da vi kom ud, idet han satte mig ned på gulvet, og sagde: »Det gik jo godt, mit søde barn, hørte du de mange klap, du fik?« Heraf lærte jeg, at jeg havde fået klap, thi indtil da havde jeg ikke tænkt på, om dette gjaldt mig eller en anden. Fra nu af tyede man til mig, hver gang

* Denne replik lyder lidt anderledes i de trykte udgaver.

man i skuespillet trængte til et barn for at udføre barnerolier; jeg var således ofte med, snart som pige, snart som dreng, snart som engel, snart som trolld, og Gud ved hvad. En lille episode på en af prøverne kan jeg ikke undlade at fortælle, da jeg så trofast har gemt den i min erindring. »Cendrillon« skulle gå, og jeg blev tilset til prøve for at udføre en af de små engle, der bærer Cendrillon ind under drømmen. Det var i vinterens hjerte og overmåde koldt. Jeg stod i min tynde dansedragt, med den bare hals og de bare arme og frøs forskrækkeligt. Da kom den nydelige madam Zinck, der udførte Cendrillons rolle og havde bemærket, at jeg ordentligt rystede af kulde, hen til mig og sagde: »Hvor din lille stakkel fryser! Kom, jeg skal varme dig.« Og nu åbnede hun sin kåbe, der var foret med pelsværk, og puttede mig ind under den, idet hun slog den sammen om mig, så jeg var skjult fra hoved til fod. Jeg glemmer aldrig det øjeblik, da jeg stod derinde – den velgørende varme, æren af at stå så tæt op til hende bragte mit hjerte til at banke af glæde og taknemmelighed over en venlighed, hvortil jeg var så lidt vant. Jeg turde af ærbødighed og ærefrygt næppe drage ånde. Dette lille menneskekærlige træk af hende har gjort, at jeg mit øvrige liv har mindet hende med hengivenhed og taknemmelighed.

HJEMMET

Jeg fortsatte nu min daglige gang på danseskolen, hvor jeg stadig var udsat for nye ydmygelser af forskellig art; især var de ulykkelige simple klæder, som jeg var iført, bestandig stof til latter for de andre børn; og udsigten til, at dette kunne blive bedre, var mindre end nogensinde. Fattigere og fattigere blev mine forældre, så de endogså så sig nødsagede til at flytte fra Brogaden til en endnu ringere lejlighed. Kort tid før dette skete, hændte der noget, der ikke bidrog lidet til at forbitre mig min barndom. En dag, da min søster Amalie og jeg var ene i vor dagligstue og udførte en af vore »balletter«, sank hun pludseligt på knæ og drejede hovedet så forfærdeligt, at jeg udbrød: »Fy, hvor der er stygt! Lad dog være!« Til min forundring svarede hun mig ikke, men sank om på gulvet i det frygteligste krampeslag. Jeg råbte nu om